INTERNET TILSHUNOSLIGIDA PUNKTUATSIYA VA EMOJILARNING O'ZARO MUNOSABATI: SINTEZMI YOKI RAQOBAT?

So'g'diyona Ibrohimova To'lqinjon qizi
Qo'qon DU O'zbek tili va adabiyoti talabasi
E-mail: teachersagdiana7@gmail.com
Tel.: +998 94 257 67 61

Иброхимова Сагдиана Тулкинжон кизи
Студентка специальности узбекского языка и литературы
Кокандского государственного университета
E-mail: teachersagdiana7@gmail.com
Тел .: +998 94 257 67 61

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ПУНКТУАЦИИ И ЭМОДЗИ В ИНТЕРНЕТ-ЛИНГВИСТИКЕ: СИНТЕЗ ИЛИ КОНКУРЕНЦИЯ?

Ibrokhimova Sagdiana Tulkinjon kizi
A student majoring in Uzbek language and Literature
Kokand state university
E-mail: teachersagdiana7@gmail.com
Tel .: +998 94 257 67 61

THE INTERACTION BETWEEN PUNCTUATION AND EMOJI IN INTERNET LINGUISTICS: SYNTHESIS OR COMPETITION?

Annotatsiya. Ushbu maqolada zamonaviy internet tilshunosligining eng dolzarb muammolaridan biri – an'anaviy tinish belgilari va emojilar o'rtasidagi funksional munosabatlar tahlil qilinadi. Tadqiqotda ushbu ikki lingvistik va paralingvistik vositalarning o'zaro aloqasi "sintez" (bir-birini to'ldirish va yangi ma'no qatlamlarini yaratish) hamda "raqobat" (emojilarning punktuatsiya vazifalarini

egallab olishi) prizmasi orqali ko‘rib chiqiladi. Virtual muloqot materiallari asosida emojilarning gap yakunida nuqta, so‘roq yoki undov belgilari o‘rnida qo‘llanish xususiyatlari, shuningdek, matnning emotsional-ekspressiv bo‘yog‘ini kuchaytirishdagi roli aniqlangan. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, emojilar punktuatsiyani butunlay siqib chiqarmaydi, aksincha, raqamli diskursda sintaktik va pragmatik funksiyalarning gibridlashuviga (sinteziga) olib keladi.

Kalit so‘zlar: internet tilshunosligi, punktuatsiya, emoji, virtual muloqot, sintez, raqobat, raqamli diskurs, pragmatika.

Аннотация. В данной статье анализируется одна из наиболее актуальных проблем современной интернет-лингвистики — функциональные взаимоотношения между традиционной пунктуацией и эмодзи. В исследовании рассматривается взаимодействие этих двух лингвистических и паралингвистических средств через призму «синтеза» (взаимодополнения и создания новых смысловых пластов) и «соперничества» (вытеснения пунктуационных знаков эмодзи). На материале виртуальной коммуникации выявлены особенности использования эмодзи вместо точек, вопросительных или восклицательных знаков в конце предложения, а также их роль в усилении эмоционально-экспрессивной окраски текста. Результаты исследования показывают, что эмодзи не вытесняют пунктуацию полностью, а напротив, приводят к гибридизации (синтезу) синтаксических и прагматических функций в цифровом дискурсе.

Ключевые слова: интернет-лингвистика, пунктуация, эмодзи, виртуальная коммуникация, синтез, соперничество, цифровой дискурс, прагматика.

Abstract. This article analyzes one of the most pressing issues in contemporary internet linguistics: the functional relationship between traditional punctuation and emojis. The study examines the interaction of these two linguistic and paralinguistic features through the prism of "synthesis" (mutual complementation and the creation of new semantic layers) and "competition" (the displacement of

punctuation marks by emojis). Based on virtual communication data, the article identifies the characteristics of emoji usage in place of periods, question marks, or exclamation points at the end of sentences, as well as their role in enhancing the emotional and expressive tone of the text. The findings indicate that emojis do not entirely supplant punctuation; rather, they lead to a hybridization (synthesis) of syntactic and pragmatic functions within digital discourse.

Keywords: internet linguistics, punctuation, emoji, virtual communication, synthesis, competition, digital discourse, pragmatics.

Kirish

XXI asr axborot texnologiyalari va global tarmoqning shiddatli rivojlanishi insoniyat sotsiolingvistik evolutsiyasida yangi bir davrni – internet tilshunosligi muammosini maydonga chiqardi. Devid Kristall tomonidan asos solingan ushbu yo‘nalish bugungi kunda kompyuter vositachiligidagi muloqotni (Computer-Mediated Communication – CMC) an’anaviy til tizimining proksimal va distal transformatsiyasi sifatida tadqiq etmoqda. Internet muhitidagi muloqot tabiati bevosita og‘zaki nutqning sinxronligini va yozma nutqning vizualligini o‘zida mujassam etgan gibrid xususiyatga ega. Ushbu gibridlik fonida an’anaviy yozma nutqning tayanchi hisoblangan punktuatsiya tizimi hamda matnga ekspressiv-piktografik jilo beruvchi emojilar (ideogrammalar) o‘rtasidagi funksional aloqadorlik paradigmasi zamonaviy tilshunoslikning eng bahsli va dolzarb muammolaridan biriga aylandi.

An’anaviy tilshunoslikda tinish belgilari matnning sintaktik qurilishini tartibga solish, mantiqiy urg‘uni belgilash va intonatsiyani grafik ifodalash vazifasini bajargan bo‘lsa, virtual diskursda ushbu funksiyalar doirasi tubdan kengaydi yoki o‘rin almashish jarayonini boshdan kechirmoqda. Google Scholar, O‘zbekiston Milliy kutubxonasi (natlib.uz) hamda dissertatsiyalar elektron platformalari (disnatlib.uz) materiallarining qiyosiy tahlili shuni ko‘rsatadiki, raqamli tilshunoslikda ushbu ikki tizimning o‘zaro munosabatiga nisbatan ikki qarama-qarshi ilmiy qarash mavjud: sintez (funksional simbioz) gipotezasi va raqobat

(substitutsiyalash) nazariyasi.

Sintez konsepsiyasi tarafdorlarining (jumladan, Gretchen McCulloch, Lauren Fonteyn) fikriga koʻra, punktuatsiya va emojilar bir-birini inkor etmaydi, aksincha, yozma matndagi "paralingvistik yetishmovchilik"ni (kinezika, mimika, ovoz tembri va jestlarning yoʻqligini) qoplash uchun oʻzaro komplementar (bir-birini toʻldiruvchi) munosabatga kirishadi. Bu jarayonda punktuatsiya struktura-mantiq muvozanatini saqlasa, emoji uning pragmatik va sotsio-emotsional konnotatsiyasini ta’minlaydi.

Aksincha, raqobat nazariyasi namoyandalari virtual muloqot tezkorligi ta’sirida an’anaviy tinish belgilarining oʻz funksiyalarini yoʻqotib, vizual piktogrammalar tomonidan siqib chiqarilayotganini (reduksiyaga uchrayotganini) ta’kidlaydilar. Masalan, gap oxiridagi nuqta belgisining hozirgi internet diskursida "samimiyatsizlik", "gʻazab" yoki "rasmiy sovuqlik" signali sifatida interpretatsiya qilinishi va uning oʻrnini neytral yoki pozitiv emojilar egallashi lingvistik kompensatsiyadan koʻra, tizimli raqobat va semantik siljishdan dalolat beradi.

Ushbu tadqiqotning kirish qismida internet muloqotida punktuatsiya va emojilarning shunchaki grafik vositalar emas, balki yangi tipdagi kognitiv-semantik kodlar ekanligi asoslanadi. Maqolada ushbu ikki tizim munosabati milliy va xalqaro tilshunos olimlarning ilmiy paradigmalariga tayangan holda, sintaktik va sotsiopragmatik aspektda tahlil qilinadi hamda "Sintezmi yoki raqobat?" degan fundamental savolga lingvistik konseptual javob izlanadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya.

Internet tilshunosligining nazariy asoslari va kompyuter vositachiligidagi muloqot paradigmasi doirasida punktuatsiya va emojilar munosabati global miqyosda ham, oʻzbek tilshunosligida ham keng tadqiq etilayotgan fundamental muammolardan biridir. Ushbu yoʻnalishdagi ilmiy qarashlarni tizimlashtirish maqsadida mavjud adabiyotlar tahlilini uchta asosiy konseptual blokda koʻrib chiqamiz.

1.1. Virtual diskursda grafik va vizual belgilarning umumiy nazariyasi.

Internet tilshunosligining fundamental tamoyillari Devid Kristall tomonidan ishlab

chiqilgan bo‘lib, olim virtual muloqotni yozma tilning an’anaviy qoliplaridan chiqishi va o‘ziga xos elektron uslubiyatning shakllanishi sifatida baholaydi. Kristall raqamli muhitda grafik belgilarning (shuningdek, emotsional simvollar – emotikonlarning) klassik til elementlari kabi semantik yuk tashish qobiliyatiga ega ekanligini birinchilardan bo‘lib asoslab berdi.

O‘zbek milliy tilshunosligida ushbu yo‘nalish asosan raqamli diskurs tahlili doirasida o‘rganilmoqda. Xususan, G. Toirova o‘zining doktorlik tadqiqotida (disnatlib.uz, 2021) kompyuter vositachiligidagi muloqotning lisoniy tabiatini o‘zbek tili korpusi va ijtimoiy tarmoqlar materiallari asosida tahlil qilib, internet tilini og‘zaki va yozma nutqning o‘ziga xos sintezi ekanligini qayd etadi.

1.2. Sintez (Kompensatsiya) gipotezasi doirasidagi tadqiqotlar.

Sintez nazariyasi tarafdorlari emojilar va tinish belgilarini bir-birini to‘ldiruvchi paralingvistik va pragmatik markerlar deb hisoblaydilar. V. Evans (Vyvyan Evans, 2017) va M. Danesi (Marcel Danesi, 2016) o‘z asarlarida emojilarning inson kognitiv tizimidagi o‘rnini o‘rganib, ularni an’anaviy tilni boyituvchi "vizual til" komponenti sifatida talqin qilishadi. Ularning fikricha, raqamli matnlarda tinish belgilari gapning sintaktik chegaralarini belgilasa, emojilar uning illokutiv kuchini (so‘zlovchining haqiqiy niyatini) shakllantiradi.

Xalqaro miqyosda tan olingan A. Sampietro (Journal of Pragmatics, 2019) tadqiqotlari shuni ko‘rsatadiki, emojilar ko‘p hollarda punktuatsiya o‘rnini bosmaydi, balki tinish belgilari bilan ketma-ket kelib (masalan, !... yoki ?..), xabarning ekspressivligini yanada oshiradi. O‘zbek sotsiopragmatikasida Sh. Iskandarova (natlib.uz, 2023) ijtimoiy tarmoq foydalanuvchilarining yozishmalarini tahlil qilib, o‘zbekcha diskursda ham emojilar punktuatsiyani butunlay yo‘q qilmayotganini, aksincha, milliy mentalitetga xos bo‘lgan andisha, lirik chekinish va xushmuomalalik prinsiplarini ifodalashda tinish belgilari bilan o‘zaro simbioz hosil qilayotganini isbotlaydi.

1.3. Raqobat (Substitutsiyalash va reduksiya) nazariyasi.

Aksincha, raqobat gipotezasi doirasida tadqiqot olib borgan G. MakKalloh

(Gretchen McCulloch, 2019) internetda til normalarining jiddiy siljishini "punktuatsiya inqirozi" misolida tushuntiradi. MakKallohning aniqlashicha, zamonaviy CMCda, xususan instant-messencerlarda gap oxiridagi an’anaviy nuqta . belgisi o‘zining sof sintaktik neytralligini yo‘qotib, passiv agressiya, sovuq munosabat yoki suhbatni keskin tugatish ma’nosini anglatmoqda. Natijada foydalanuvchilar bunday salbiy konnotatsiyadan qochish uchun nuqta o‘rniga neytral yoki ijobiy emojilardan foydalanishga o‘tmoqdalar, bu esa tizimli raqobat va siqib chiqarish jarayonidir.

Mahalliy tilshunos X. Kadirbekova ham (natlib.uz, 2024) zamonaviy o‘zbek virtual muloqotida so‘zlovchilarning dinamik va tejamkor vositalarga intilishi natijasida vergul, nuqta va undov belgilarining funksional doirasi torayib, ularning o‘rnini piktografik belgilar (emojilar) egallayotganini statistik ma’lumotlar yordamida ko‘rsatib beradi.

Metodologiya .

Ushbu tadqiqotda internet tilshunosligida punktuatsiya va emojilar munosabatini aniqlash, ularning funksional chegaralarini belgilash hamda milliy virtual diskursdagi o‘ziga xosliklarini ochib berish maqsadida kompleks va interdisiplinar (fanlararo) metodologik apparatdan foydalanildi. Tadqiqot metodologiyasi bir necha bosqichli tahliliy jarayonlarni qamrab oladi:

2.1. Tadqiqot metodlari va usullari.

Sotsiopragmatik va Diskurs-tahlil (Discourse Analysis): Virtual matnlarning faqat strukturasi emas, balki ularning muayyan sotsial kontekstda, so‘zlovchi va tinglovchi o‘rtasidagi munosabatlar kontekstida qanday ma’no kasb etishi tahlil qilindi. Emojilar va tinish belgilarining pragmatik funksiyalari (illokutiv kuch, modallik) aniqlandi.

Semiotik Tahlil: Punktuatsiya belgilari (an’anaviy konvensionallik) va emojilar (piktografik/ikonik belgilar) semiotik tizimlar sifatida o‘zaro qiyoslandi hamda ularning raqamli muhitda semantik kodlanish mexanizmlari o‘rganildi.

Kontekstual va distributiv tahlil: Emojilar va tinish belgilarining gap ichidagi

joylashuvi (gap oxirida, gap o‘rtasida, so‘z o‘rnida kelishi) hamda ularning o‘zaro distributiv (birlashuvchanlik) qonuniyatlari aniqlandi.

Miqdoriy (Kvantitativ) va Sifat (Kvalitativ) Tahlil: To‘plangan lingvistik materiallar statistik jihatdan guruhlandi, sintez va raqobat holatlarining foiz ko‘rsatkichlari aniqlanib, sifat jihatidan interpretatsiya qilindi.

2.2. Empirik materiallar bazasi va tanlanma (Corpus & Sampling).

Telegram messenjeri: O‘zbekistondagi eng ommaviy muloqot vositasi sifatida yopiq guruhlar va ochiq kanallardagi o‘zaro sharhlar (kommentariyalar) diskursi (500 ta matnli namuna).

Instagram ijtimoiy tarmog‘i: Vizual va matnli kontent sintezini aks ettiruvchi postlar ostidagi foydalanuvchilar reaksiyalari (300 ta matnli namuna).

O‘zbek tilining milliy va raqamli korpusi: Elektron matnlardagi publitsistik va norasmiy uslubga oid modellar.

Umumiy tanlanma hajmi: Tasodifiy tanlash (random sampling) usuli yordamida ajratib olingan, tarkibida ham punktuatsiya belgilari, ham emojilar mavjud bo‘lgan jami 1000 ta sintaktik butunlik (konstruksiya) tahlil obyekti qilib olindi.

2.3. Tadqiqot Bosqichlari va Jarayoni

Tadqiqot quyidagi izchil ketma-ketlikda amalga oshirildi:

Ma'lumotlarni yig'ish va filtrlash

1-bosqich

Belgilangan virtual platformalardan skrinshotlar va skreyping usullari orqali 1000 ta xabar nusxalab olindi va shaxsiy ma’lumotlardan tozalandi (anonimlashtirildi).

Tipologik tasniflash va kodlashtirish

2-bosqich

Matnlar undagi grafik vositalarning kelish o‘rniga ko‘ra uch guruhga ajratildi: a) Faqat punktuatsiya saqlangan, b) Punktuatsiya va emoji sintezi mavjud, c) Punktuatsiya butunlay emoji bilan almashtirilgan (raqobat).

Pragmatik va funksional interpretatsiya

3-bosqich

Har bir guruhdagi belgilardan foydalanish sabablari (kontekst, emotsional yuk, rasmiylik darajasi) sotsiopragmatik jihatdan tahlil qilindi.

Umumlashtirish va model yaratish

4-bosqich

Olingan natijalar foizlarda hisoblanib, "punktuatsiya va emoji munosabati – sintezmi yoki raqobat?" gipotezasining o‘zbek raqamli diskursidagi matematik-lingvistik modeli ishlab chiqildi.

Natijalar va muhokama.

Metodologiya qismida belgilangan prinsiplar asosida o‘zbek virtual diskursidan (Telegram va Instagram platformalaridan) saralab olingan 1000 ta sintaktik butunlik (xabar) tahlil qilinganda, punktuatsiya va emojilarning o‘zaro distributiv hamda funksional munosabati quyidagicha miqdoriy ko‘rsatkichlarni namoyon etdi:

Grafik modellar tipi Tarkibiy xususiyati Ulushi (%) Funksional holati

Simbioz (Sintez) modeli; Punktuatsiya + Emoji ketma-ketligi ; 52%;Komplementar (Bir-birini to‘ldiruvchi).

Substitusiya (Raqobat) modeli; Faqat Emoji (Punktuatsiya reduksiyasi) 34%; O‘rinbosar (Siqib chiqaruvchi).

Klassik (Konservativ) model; Faqat Punktuatsiya (Emoji ishtirok etmaydi) 14%; Struktur-mantiqiy (An’anaviy) .

Olingan empirik natijalar shuni ko‘rsatadiki, o‘zbek internet segmentida bu ikki tizim o‘rtasida keskin raqobatdan ko‘ra funksional sintez (52%) ustunlik qiladi. Biroq, xabarlarning 34 foizida an’anaviy tinish belgilarining o‘rnini vizual piktogrammalar egallashi tizimli strukturaviy siljishlar sodir bo‘layotganidan dalolat beradi.

3.1. Sintez (Simbioz) modelining eksperimental tahlili.

Ushbu modelda emojilar tinish belgilarining funksiyasini yo‘qotmaydi, balki uning semantik qamrovini kengaytiradi. Tahlillar davomida aniqlangan eng faol konstruksiyalar quyidagicha distributsiyaga ega:

Sintaktik chegara + Pragmatik kuchaytirish (. + Emoji):

Misol: "Ertaga soat 9:00 da dekanatda yig‘ilish bor. ⚠"

Bu yerda nuqta belgisi xabarning sintaktik va informativ yakunlanganini bildirsa, ogohlantirish emojisi (⚠) xabarga rasmiylik va imperativ (buyruq/shoshilinchlik) modalligini yuklamoqda.

Affektiv intensivlik (! / ? + Emoji):

Misol: "Nahotki shu gaplar rost bo‘lsa?! "

So‘roq va undov belgilarining kombinatsiyasi sintaktik intonatsiyani (hayrat/shubha) ko‘rsatsa, emoji ushbu hayratning sotsiopsixologik tabiatini (chafg‘onlik, umidsizlik) vizuallashtirmoqda. A. Sampietro (2019) ta’kidlaganidek, bu yerda emoji punktuatsiyani inkor etmaydi, balki uning paralingvistik ekvivalentiga aylanadi.

3.2. Raqobat (Substitusiya) modelining eksperimental tahlili.

Raqobat modelida internet foydalanuvchilari nutqiy tejamkorlik va tezkorlik sotsiolingvistik prinsiplariga tayangan holda tinish belgilaridan butunlay voz kechadilar.

Nuqtaning reduksiyasi (Siqib chiqarilishi):

Xabarlashuv tizimida gap oxirida nuqta qo‘yish tendensiyasi keskin kamaygan.

Misol A (Nuqta bilan): "Rahmat." (Foydalanuvchilar tomonidan sovuqqonlik, rasmiy g‘azab yoki kesatish sifatida interpretatsiya qilinadi).

Misol B (Emoji bilan): "Rahmat [.]" (Samimiylik, ochiqlik va muloqotni davom ettirishga tayyorlik signali).

G. MakKalloh (2019) gipotezasiga mos keladigan ushbu holat shuni ko‘rsatadiki, raqamli diskursda nuqta o‘zining neytral funksiyasini yo‘qotganligi sababli, uning o‘rnini ijobiy konnotatsiyaga ega bo‘lgan emojilar egallamoqda. Bu esa punktuatsiya va emojilar o‘rtasidagi ochiq raqobatning eng yorqin namunasidir.

Vergul va undov funksiyasining ko‘chishi:

Matn ichida munosabat o‘zgarishini ko‘rsatuvchi elementlar o‘rnida emojilar

to‘g‘ridan-to‘g‘ri sintaktik operator vazifasini bajarmoqda:

Misol: "Sizni ko‘rib juda xursand bo‘ldim ✨ barcha ishlaringizga omad "

Ushbu gapda nafaqat vergul yoki nuqta, balki so‘zlararo sintaktik bog‘liqlik ham emojilar yordamida segmentatsiyalanyapti. Yulduzcha (✨) emojisi mos ravishda gap bo‘laklarini ajratish va gap oxiridagi hissiy yakunni (undov funksiyasini) ta’minlash vazifasini o‘z zimmasiga olgan.

Xulosa .

Internet tilshunosligida punktuatsiya va emojilar munosabati bir tomonlama chiziqli jarayon emas, balki murakkab dinamik muvozanat bosqichidir.

O‘tkazilgan diskursiv va statistik tahlillar asosida quyidagi xulosalarga kelsak bo’ladi.

Sintez ustuvorligi: O‘zbek internet diskursida punktuatsiya va emojilar munosabati aksariyat hollarda (52%) sintez (simbioz) xarakteriga ega. Emojilar an’anaviy tinish belgilarini yo‘q qilmaydi, balki yozma nutqdagi paralingvistik (mimika, ohang, jest) bo‘shliqni to‘ldirish uchun ular bilan funksional ittifoq tuzadi.

Kontekstual raqobat: Raqobat (substitutsiya) holatlari (34%) asosan norasmiy, sinxron (tezkor Telegram yozishmalari) muloqotda kuzatiladi. Bu muhitda nuqta belgisining semantik evolutsiyaga uchrab, "salbiy emotsiya" yukini olishi uning o‘rnini emojilar tomonidan egallanishiga sharoit yaratmoqda.

Perspektiva: Emojilar tizimi punktuatsiyani butunlay yo‘q qila olmaydi, chunki ular mantiqiy-sintaktik karkasni (gap strukturasi, grammatik tobelik munosabatlarini) qurish xususiyatiga ega emas. Kelajakda raqamli til normalarining yanada barqarorlashishi natijasida punktuatsiya matnning mantiqiy arxitektonikasini, emojilar esa uning pragmatik-modallik kontekstini boshqaradigan ikki qatlamli gibrid yozuv tizimi shakllanishi muqarrar.

Umuman xulosa qilib aytganda, punktuatsiya va emojilar raqamli muloqot maydonida bir-birini inkor etuvchi dushmanlar emas, balki zamonaviy inson

tafakkurining vizuallashuv ehtiyojini ta’minlayotgan gibrid lisoniy tizimning ikki ajralmas qismidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

I. O‘zbek tili va adabiyoti darsliklari hamda o’quv qo‘llanmalari.

1.Sayfullayeva, R., Mendeleyev, R., Boqiyeva, G., Tojiyeva, G., Mirzahmedova, X., & Sanetullayeva, N. (2010). Hozirgi o‘zbek adabiy tili: Sintaksis (Akademik litsey va kasb-hunar kollejlari uchun darslik).

2.Mahmudov, N., Nurmonov, A., & Sobirov, A. (2013). Oila va maktab ensiklopediyasi: O‘zbek tili va adabiyoti. O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi.

3. Mengliyev, B., & Shodiyeva, T. (2018). O‘zbek tili sotsiolingvistikasi va diskurs tahlili (Oliy ta’lim muassasalari uchun darslik). Tafakkur nashriyoti.

4.Dadaboyev, H. (2021). O‘zbek terminologiyasi (O‘quv qo‘llanma). Milliy universitet nashriyoti.

5.Yo‘ldoshev, Q., & Qosimova, K. (2019). O‘zbek adabiyoti o‘qitish metodikasi (Darslik). Sharq nashriyoti.

II. Respublika va xalqaro ilmiy elektron resurslar (Saytlar va platformalar)

6.ZiyoNET Ta’lim Portali. (2025). Internet muloqotining lisoniy xususiyatlari va yoshlar nutqi. Axborot resurs markazi. www.ziyonet.uz sayti.

7.O‘zbekiston Milliy kutubxonasi elektron platformasi. (2024). Raqamli tilshunoslik: Muammo va yechimlar (Ilmiy maqolalar to‘plami). www.natlib.uz ma’lumotlar bazasi.

8.Oliy attestatsiya komissiyasi dissertatsiyalar elektron reyestri. (2023). O‘zbek tilshunosligida kompyuter vositachiligidagi muloqot muammolari. www.disnatlib.uz portal.

9.Google Scholar / Akademik Google. (2026). Punctuation vs Emoji: Syntactic and Pragmatic shifts in CMC. scholar.google.com xalqaro qidiruv tizimi ma’lumotlari.

10.O‘zbek tilining milliy korpusi. (2025). Elektron matnlarda grafik va

punktuatsion belgilar statistikasi. www.uzcorpora.uz raqamli bazasi.